

การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านนาเพียงเก่า
สนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

Development of Teachers' Potential on Instructional Management Based on the Principles
of Sufficiency Economy at Bannapiangkao Sonthiratsamakkhi School Under the Office
of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 1

พรรณทิพา ไสภาสพ*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยา ภาวะบุตร**

ดร.ระพีพรรณ ร้อยพิลา***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 2) หาแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ติดตามผลการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การวางแผนการปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนกลับ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยประกอบด้วย ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจำนวน 6 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ บันทึกการประชุม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบทดสอบ และแบบประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าร้อยละความก้าวหน้า ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ของเนื้อหาและนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้คือ มีการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเท่านั้น 2) ปัญหาการจัดการเรียนรู้ คือ ครูยังไม่ได้รับการพัฒนาทางด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดเทคนิควิธีการสอน ที่หลากหลาย ขาดการเขียนแผนการสอน แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกห้องเรียนไม่เพียงพอ

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในวงรอบที่ 1 ใช้แนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การศึกษาดูงานและ 3) การนิเทศภายใน วงรอบที่ 2 ใช้แนวทางพัฒนาโดยการนิเทศแบบให้คำชี้แนะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 1) ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มมากขึ้น หลังจากการประชุม

คำสำคัญ : การพัฒนาศักยภาพครู การจัดการเรียนรู้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการกลุ่มอำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

เชิงปฏิบัติการและศึกษาดูงาน โดยมีผลการประเมินในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ครูมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to examine the conditions and problems on instructional management based on the principles of sufficiency economy at Bannapiangkao Sonthiratsamakkhi School under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 1, 2) to establish the guidelines for developing teachers' potentiality on instructional management based on the principles of sufficiency economy, and 3) to follow up the effects after the intervention. The research methodology employed was a two-spiral action research. Each cycle comprised four stages, planning, action, observation and reflection. The target group comprised six participants including a researcher and co-researchers, and twenty informants. The research instruments were a form of meeting minutes, a form of Interview, a form of observation, a test, and a form of assessment. The quantitative data was analyzed through mean, percentage, and a percentage of progress. Content analysis was used to analyze the qualitative data in forms of content classification and descriptive presentation.

The findings were as follows:

1. The conditions and problems on instructional management based on the principles of sufficiency economy at Bannapiangkao Sonthiratsamakkhi School under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 1 were: 1) In terms of conditions, the principles of sufficiency economy was only integrated into the Learning Strand of Social Studies, Religion and Culture, 2) In terms of problems, teachers have not been trained on instructional management based on the principles of sufficiency economy. Teachers lacked knowledge and understanding. They also employed limited-teaching approach and produced a few written lesson plans. In addition, there were inadequate learning resources inside and outside the classroom.

2. The proposed guidelines for developing teachers' potentiality on instructional management based on the principles of sufficiency economy involved two spirals. The first spiral comprised 1) a training workshop, 2) a study tour and 3) an internal supervision. In the second spiral, a coaching supervision was employed for written lesson plans based on the principles of sufficiency economy and instructional management.

3. The results after the intervention revealed that: 1) After the training workshop and a study tour, teachers gained better knowledge and understanding on instructional management based on the principles of sufficiency economy, as a whole, at the highest level, 2) Teachers were able to write lesson plans based on the principles of sufficiency economy, as a whole at the highest level, and 3) Teachers were able to manage the instructional management based on the principles of sufficiency economy, as a whole at the highest level.

Keywords : Teachers' Potential Development, Instructional Management, Principles of Sufficiency Economy

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ การเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนทั้งในเชิงสถาบันระบบ โครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็งสามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, คำนำ) ดังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนให้ดำเนินไปในทางสายกลางของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาการบริหารประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันโลกในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำเอาวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ ส่งเสริมให้คนในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความพากเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งทางด้านวัตถุ ทางสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550, หน้า 7-9)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องนำไปสู่ระบบการศึกษาใน 4 เรื่อง คือ การบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาบุคลากร รวมถึงสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกาศนโยบายขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โดยยึดหลักการสำคัญคือ รู้จักพอประมาณ มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกันบนพื้นฐานความถูกต้องและยังจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ทุกส่วนราชการนำไปใช้ เป็นแนวทางขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม

กระบวนการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพเท่าเทียมและทั่วถึงโดยการปฏิรูป ดังนี้

- 1) ปฏิรูประบบบริหารจัดการทางการศึกษาโดยปรับระบบบริหารจัดการการศึกษาใหม่เพื่อสร้างความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์
- 2) ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาโดยการจัดสรรงบประมาณตรงสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา
- 3) พัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบตั้งแต่กระบวนการผลิต สรรหาและการคัดเลือกให้ได้คนดีคนเก่ง รวมทั้งระบบการประเมินและรับรองคุณภาพที่เน้นผลลัพธ์จากตัวผู้เรียน และ
- 4) ปฏิรูประบบการเรียนรู้โดยมุ่งจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสมรรถนะกำลังคนทั้งระบบ การศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ ปรับหลักสูตรและผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง การวิจัยและการใช้เทคโนโลยีและสื่อเพื่อการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558, หน้า 19)

ดังนั้นการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ควรเน้นที่การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนในทุกระดับน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นหลักใจหรือหลักคิด หลักการทำงาน และหลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จนกระทั่งมีอุปนิสัย “อยู่อย่างพอเพียง” เพื่อให้สามารถรักษาสมดุลในการดำเนินชีวิต และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาได้อย่างมีสติตลอดจนใช้ปัญญาความรู้ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์, 2555, หน้า 46)

ผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เห็นควรว่าโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี ควรส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยเน้นการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และใช้แหล่งเรียนรู้ สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีที่หลากหลาย ตลอดจนมีการประเมินตามสภาพที่แท้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมิน อีกทั้งจากผลการประเมินระดับชาติ (O-net) ประจำปีการศึกษา 2558 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 5 วิชาหลักคือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาอังกฤษ ยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการปรับปรุงพัฒนาวิชาชีพของตนเองและเพื่อนครูให้สามารถจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เห็นความสำคัญของการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความพอประมาณ รู้จักความพอดีไม่มากหรือน้อยเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น ความมีเหตุผล รู้จักพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ในอนาคตทั้งใกล้และไกล อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม เกิดการพัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นอย่างไร
3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นอย่างไร

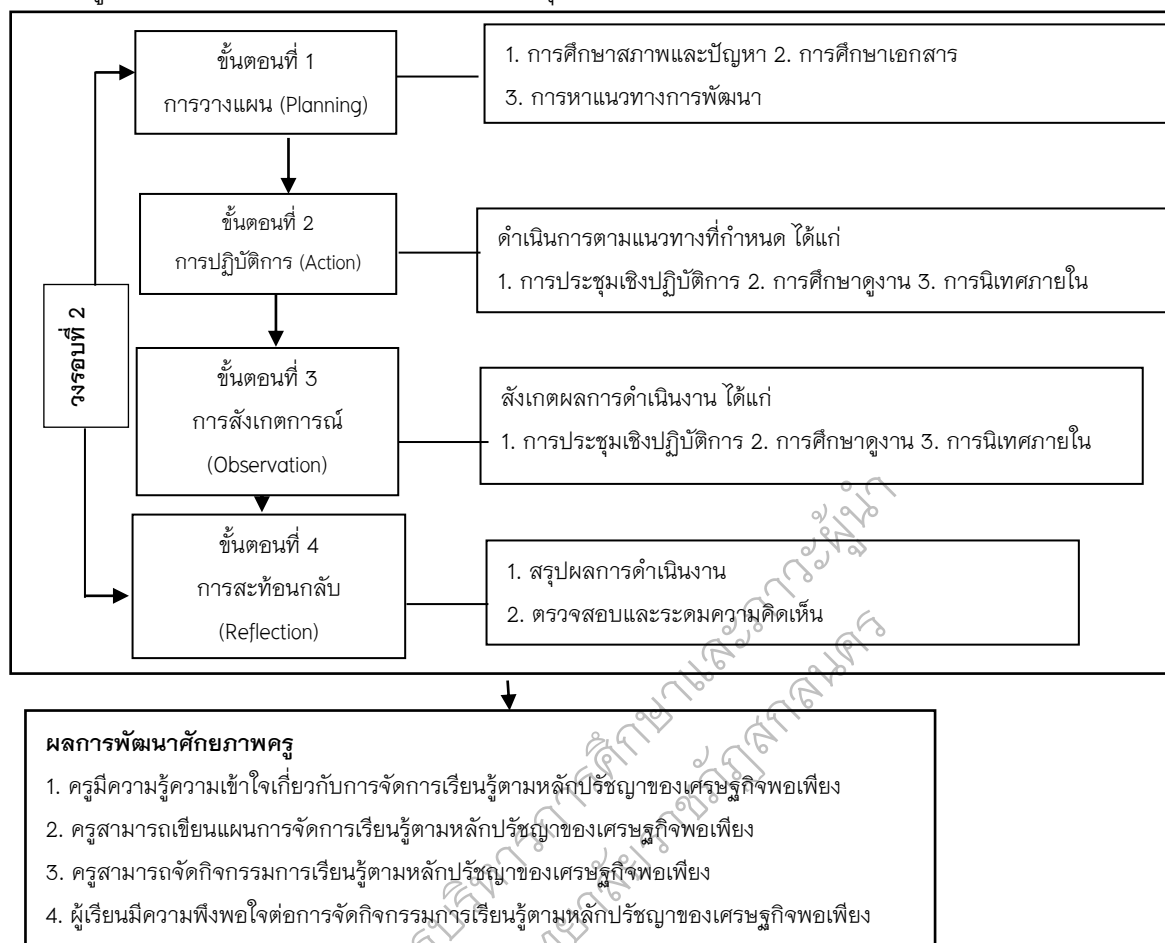
ความมุ่งหมายการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1
3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักการ แนวคิดแล้วสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของเคมมิส และแมกแท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart, 1991 pp. 11-15 : อ้างถึงใน องอาจ นัยพัฒน์, 2551, หน้า 301-303) ซึ่งเป็นกระบวนการแบบ PAOR มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การวางแผน (Planning) 2. การปฏิบัติการ (Action) 3. การสังเกตการณ์ (Observation) 4. การสะท้อนกลับ (Reflection)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่เป้าหมายในการวิจัยคือ โรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2559 และกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา คือ ครูผู้สอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี จำนวน 6 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มี 5 ประเภท ประกอบด้วย 1) แบบบันทึกการประชุม 2) แบบสัมภาษณ์ 3) แบบสังเกต 4) แบบทดสอบก่อนและหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 5) แบบประเมิน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เรื่อง การพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านนาเพียงเก้าสนธิราษฎร์สามัคคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ระหว่างเดือน กันยายน 2559 ถึงเดือน มกราคม 2560 โดยแบ่งตามกิจกรรม ดังนี้

1. การศึกษาสภาพ และปัญหาในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อวางแผนการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประชุมระหว่างผู้บริหารและครูซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัย สัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. การหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดสอบก่อนและหลังการฝึกอบรม และแบบประเมินความพึงพอใจผู้ร่วมวิจัยหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การศึกษาคูงาน ใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยหลังการศึกษาคูงาน 3) การนิเทศภายใน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัย และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. การจัดประชุมเพื่อประเมินและสรุปผลการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หลังการดำเนินงาน ของคณะผู้ร่วมวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มีดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการหาค่าร้อยละความก้าวหน้า

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ โดยการใช้ค่า IOC (Index of item objective congruence) เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพ และปัญหาการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านนาเพียงเก้าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า มีการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเท่านั้น ครูยังไม่ได้รับการพัฒนาทางด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดเทคนิควิธีการสอน ที่หลากหลาย ขาดการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกห้องเรียน ยังมีไม่เพียงพอ ใช้วิธีการสอนที่ไม่หลากหลาย

2. แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ในวงรอบที่ 1 ใช้แนวทางการพัฒนา 3 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ 2) การศึกษาดูงาน และ 3) การนิเทศภายใน ในวงรอบที่ 2 ใช้แนวทางการพัฒนาโดยการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ

3. ผลการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า 1) ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนได้รับการพัฒนาอยู่ในระดับน้อย แต่หลังจากได้รับการพัฒนาผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับดีมาก 2) ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า หลังจากการพัฒนาโดยการเข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการในวงรอบที่ 1 ผู้ร่วมวิจัยส่วนใหญ่เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ยังไม่สมบูรณ์ โดยผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยใช้แนวทางการพัฒนา การนิเทศการจัดการเรียนรู้ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้ร่วมวิจัยมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น โดยผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชั้นเรียน จากการสังเกตพฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยผู้นิเทศ พบว่า หลังจากผู้ร่วมวิจัยได้รับการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผลการสังเกตพฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยใช้แนวทางการพัฒนาศักยภาพครู คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายใน นำผลมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี พบว่า ครูยังไม่ได้รับการพัฒนาทางด้านจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขาดความรู้ความเข้าใจ ขาดเทคนิควิธีการสอน ที่หลากหลาย ขาดการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกห้องเรียนยังมีไม่เพียงพอ ใช้วิธีการสอนที่ไม่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธาทิพย์ พิศณลาด (2551, บทคัดย่อ) ศรวรรณ พันธุ์ดงยาง (2554, หน้า, บทคัดย่อ) อัจฉราพร ภัคดีสมัย (2555, บทคัดย่อ) และพิพัฒน์ แก้วใส (2557, บทคัดย่อ)

2. แนวทางการพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านนาเพียงเก่าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายใน พบว่า

2.1 การประชุมเชิงปฏิบัติการทำให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจ กิจกรรมที่ดำเนินการระหว่างการประชุม ผู้เข้าร่วมได้ฝึกปฏิบัติและเรียนรู้กระบวนการ ขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ตามลำดับขั้นตอน สังเกต

จากการประเมินตนเองโดยการทำแบบทดสอบก่อน หลังการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมเพชร เรืองมนตรี (2551, บทคัดย่อ) พณารัตน์ บุตรชารี (2552, หน้า, 176) และอัจฉราพร ภัคศีลสมัย (2555, หน้า, 89)

2.2 การศึกษาดูงาน หลังจากการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ ครูสามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ มีการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะแก่การเรียนรู้ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการจัดหาวัสดุ สื่อและอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพณารัตน์ บุตรชารี (2552, หน้า, 194) และจงกล ผลประสาท (2553, หน้า, 129)

2.3 การนิเทศภายใน มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือและแนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้ร่วมวิจัยให้สามารถปฏิบัติตามรูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ เป็นแนวทางการพัฒนาที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ร่วมวิจัยในการติดตามผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการนิเทศการจัดการเรียนรู้ในวงรอบที่ 2 ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยและผู้นิเทศได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องที่มีปัญหา อุปสรรค โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ การอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน โดยผู้นิเทศให้การแนะนำตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทศนีย์ บุตรดีวงศ์ (2556, หน้า, 167) และศรวรรณ พันธุ์ดงยาง (2554, หน้า, 136-137)

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านนาเพียงเก้าสนธิราษฎร์สามัคคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า

3.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนการพัฒนาผู้ร่วมวิจัยทั้ง 5 คน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 3.400 แต่หลังจากได้รับการพัฒนาโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 87.00 ซึ่งแสดงว่าผู้ร่วมวิจัยทั้ง 5 คน มีความก้าวหน้าในการพัฒนา จากการประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัยที่มีต่อการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จงกล ผลประสาท (2553, บทคัดย่อ) และอัจฉราพร ภัคศีลสมัย (2555, หน้า 108)

3.2 ด้านการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า หลังจากการพัฒนาโดยการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายใน วงรอบที่ 1 ผู้ร่วมวิจัยเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้โดยผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.96$) จึงนำไปพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 คือ พัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้สมบูรณ์ขึ้น โดยมีผลการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$) มีค่าเฉลี่ยในวงรอบที่ 2 เพิ่มจากวงรอบที่ 1 ($\bar{x} = 1.59$) โดยมีค่าร้อยละความก้าวหน้า เท่ากับ 77.94 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครั้งแรกยังมีปัญหาในการเขียน แต่เมื่อมีการนิเทศแบบให้คำชี้แนะอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ความสามารถของผู้นิเทศทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีการพัฒนาในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ผลการประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในวงรอบที่ 2 มีความสมบูรณ์ครบถ้วนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ พจนารัตน์ บุตรชารี (2552, หน้า 208) และ ทศนีย์ บุตรดีวงศ์ (2556, หน้า 175)

3.3 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชั้นเรียน จากการสังเกต พฤติกรรมของครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า หลังจากได้รับการนิเทศ วงรอบที่ 1 ผู้ร่วมวิจัยมีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.17$) จึงนำไปพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้ สมบูรณ์ขึ้น โดยมีผลการประเมินในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.55$) มีค่าเฉลี่ยในวงรอบที่ 2 เพิ่มจาก วงรอบที่ 1 ($\bar{x} = 1.38$) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ร่วมวิจัยมีการเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง โดยการศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาสาระในรายวิชาต่างๆ ว่ามีเนื้อหาสาระใดบ้างที่เหมาะสมแก่การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่ม มากขึ้น มีการเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเข้ากับชีวิตจริง มีการจัดสิ่งแวดล้อมและใช้แหล่งเรียนรู้ที่ หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นพบกระบวนการหรือวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง ใช้เทคนิควิธีการสอนที่กระตุ้นให้ ผู้เรียนค้นพบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรสุวรรณ พันธดงยาง (2554, หน้า 141) อัจฉราพร ภักดีสมัย (2555, หน้า 104-105) และทศนีย์ บุตรดีวงศ์ (2556, บทคัดย่อ)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนสามารถนำหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ให้เกิด ประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

1.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการพัฒนาศักยภาพครูที่ดี เนื่องจากครูได้รับความรู้ความเข้าใจ ได้ฝึกปฏิบัติการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้จริง สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยสอดคล้องกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง แล้วนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้จริง

1.3 การศึกษาดูงาน เพื่อให้ครูเห็นผลจากการปฏิบัติงานของโรงเรียนต้นแบบ ที่ประสบผลสำเร็จในการ จัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดแรงจูงใจในการทำงาน และสามารถนำเทคนิควิธีการจัดการ เรียนรู้มาปรับใช้ได้มีประสิทธิภาพ

1.4 การนิเทศการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบให้คำชี้แนะ สามารถพัฒนาการเขียนแผนการจัดการ เรียนรู้ของครูให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น จึงอาจนำรูปแบบการนิเทศแบบให้คำชี้แนะไปใช้ในการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ หรือนำไปนิเทศการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้ นอกจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการนิเทศภายในแล้ว ควรหาวิธีการพัฒนาแบบอื่นๆ เช่น การทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพครูในเรื่องต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.2 ควรจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระ เพื่อให้นักเรียน ได้ศึกษาเรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2.3 ผู้บริหาร และบุคลากรทุกคนควรส่งเสริม ให้การสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนวิธีสอนให้ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา*.

กรุงเทพฯ: ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.

จงกล ผลประสาท. (2553). *การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงการโดยยึดหลักปรัชญา*

เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านยางวิทยา อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์

กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทัศนีย์ บุตรดีวงศ์. (2556). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ*

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร:

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พนารัตน์ บุตรชารี. (2552). *การพัฒนาครูเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*

กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านสร้างพาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์

ค.ม. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พิพัฒน์ แก้วใส. (2557). *การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขต*

ลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ศรวรรณ พันธุ์ดงยาง. (2554). *การพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้หลักปรัชญา*

เศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนนิคมลำปาววิทยา อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมเพชร เรืองมนตรี. (2551). *การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ โดยยึดหลักปรัชญา*

เศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านวังหิน อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.

มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. *แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*.

เข้าถึงได้จาก <https://parunnews.wordpress.com/2011/12/14/nesdp11-rkj/>.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. (2555). *จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติกว่า 1 ทศวรรษ*.

กรุงเทพฯ: บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด.

สุทธาทิพย์ พิศฉลาด. (2551). *การศึกษาความเข้าใจและการปฏิบัติของครูในโรงเรียนแกนนำ*

ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัศจรรย์พร รักดีสมัย. (2555). *การพัฒนาบุคลากรด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ปรัชญา*

ของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านบงห้วยโนน อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ.

วิทยานิพนธ์. กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

องอาจ นัยพัฒน์. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*.

พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สามลดา.